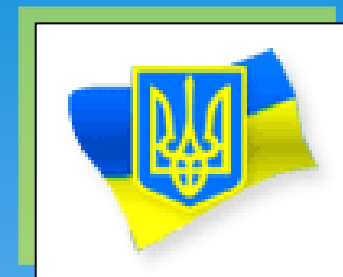

Національна академія внутрішніх справ

Кафедра кримінального процесу

ЛЕКЦІЯ
з навчальної дисципліни
«Судові та правоохоронні органи України»

ТЕМА № 4

«МВС і Національна поліція України»

Київ - 2021

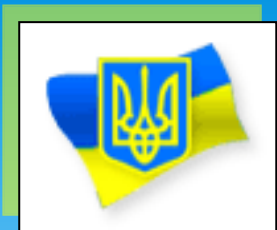
ПЛАН ЛЕКЦІЇ:

- 1. Міністерство внутрішніх справ України, його основні завдання та компетенція.**
- 2. Структура апарату Міністерства внутрішніх справ України.**
- 3. Національна поліція України. Система, структура та повноваження Національної поліції.**
- 4. Поліцейський та його статус. Добір на посаду поліцейського.**
- 5. Загальні засади проходження служби в поліції.**

Рекомендована література

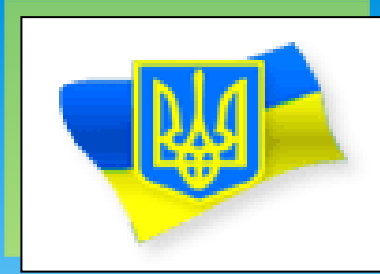
1. Загальна декларація прав людини: прийн. 10 груд. 1948 р. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
2. Конвенція про захист прав людини і основних свобод: прийн. 04 лист. 1950 р. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
3. Конституція України: Закон України 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
4. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження і покарання: прийн. 10 груд. 1984 р. № 995-085. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085.
5. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 груд. 2006 р. № 3477-IV. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>.
6. Про затвердження Положення про Національну поліцію: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовт. 2015 р. № 877 {Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ [№ 496 від 12.07.2017](#), [№ 1146 від 27.12.2018](#), [№ 370 від 17.04.2019](#)}. *Верховна Рада України*: [сайт]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-%D0%BF>.

7. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовт. 2015 р. № 878 {Із змінами, внесеними згідно {Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ [№ 47 від 27.01.2016](#), [№ 663 від 30.08.2017](#), [№ 790 від 21.08.2019](#)}. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-%>
8. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 10 верес. 2014 р. № 442. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/442-2014-%D0%BF>.
9. Про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06 лип. 2017 р. № 570 {Із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства внутрішніх справ [№ 403 від 20.05.2020](#)}. *Верховна Рада України*. [сайт]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17>.
10. Про Національну поліцію: Закон України від 02 лип. 2015 р. № 2822. *Верховна Рада України*. [сайт]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

Питання 1.

*Міністерство внутрішніх справ
України, його основні завдання та
компетенція*

Міністерство внутрішніх справ України (МВС) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України.

МВС України діє на підставі Положення про Міністерство внутрішніх справ України, затвердженого Кабінетом Міністрів України від 28 жовтня № 878.

До системи МВС України ВХОДЯТЬ:

➤ Національна поліція України;

➤ Державна прикордонна служба України;

➤ Державна служба України з надзвичайних ситуацій;

➤ Державна міграційна служба України;

➤ Національна гвардія України.

МВС є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах:

забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, а також надання поліцейських послуг

захисту державного кордону та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні

цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності

міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів

МВС у своїй діяльності керується

Конституцією та законами України,

указами Президента України

та

постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України,

актами Кабінету Міністрів України,
іншими актами законодавства.

Основними завданнями МВС є забезпечення формування державної політики у сферах:

- 1)** охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки і порядку, а також надання поліцейських послуг;
- 2)** захисту державного кордону та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні;
- 3)** цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності;
- 4)** міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів.

Повноваження МВС України:

1) узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до його компетенції, розробляє пропозиції щодо його вдосконалення та в установленому порядку вносить їх на розгляд Кабінету Міністрів України;

2) розробляє проекти законів та інших нормативно-правових актів з питань, що належать до його компетенції;

3) погоджує проекти законів, інших актів законодавства, які надходять на погодження від інших міністерств та центральних органів виконавчої влади, готує в межах повноважень, передбачених законом, висновки і пропозиції до проектів законів, інших актів законодавства, які подаються на розгляд Кабінету Міністрів України, та проектів законів, внесених на розгляд Верховної Ради України іншими суб'єктами права законодавчої ініціативи, нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

4) готує в межах повноважень, передбачених законом, зауваження і пропозиції до прийнятих Верховною Радою України законів, що надійшли на підпис Президентіві України;

5) розробляє проекти державних програм з питань забезпечення публічної безпеки і порядку, протидії злочинності, безпеки дорожнього руху, охорони державного кордону, захисту об'єктів і територій на випадок виникнення надзвичайних ситуацій, а також з питань міграції;

6) забезпечує міжнародне співробітництво, бере участь у розробленні проектів та укладенні міжнародних договорів України з питань, що належать до його компетенції, забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, виконання укладених міжнародних договорів України;

7) організовує в межах повноважень, передбачених законом, організаційно-управлінське та науково-методичне забезпечення судово-експертної діяльності;

8) організовує діяльність територіальних органів з надання сервісних послуг МВС;

9) організовує та здійснює поточне і перспективне планування, розроблення планів основних організаційних заходів МВС, роботи колегії МВС, нарад керівництва МВС;

10) проводить моніторинг стану публічної безпеки та правопорядку в державі; вивчає, аналізує і узагальнює результати та ефективність реалізації центральними органами виконавчої влади, діяльність яких спрямовує і координує Міністр, державної політики у відповідних сферах;

11) здійснює інші повноваження.

МВС для виконання покладених на нього завдань має право:

1) залучати в установленому порядку спеціалістів центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками), вчених, представників інститутів громадянського суспільства (за згодою) до розгляду питань, що належать до компетенції МВС;

2) отримувати в установленому порядку безоплатно від міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування необхідні для виконання покладених на нього завдань інформацію, документи і матеріали;

3) скликати наради, утворювати комісії та робочі групи, проводити наукові конференції, семінари з питань, що належать до його компетенції;

4) користуватися відповідними інформаційними базами даних державних органів, державною системою урядового зв'язку та іншими технічними засобами.

МВС очолює *Міністр*, який призначається на посаду за поданням Прем'єр-міністра України і звільняється з посади Верховною Радою України.

Міністр має першого заступника та заступників, які призначаються на посаду та звільняються з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України відповідно до пропозицій Міністра.

Питання 2.

***Структура апарату Міністерства
внутрішніх справ України***

До структури апарату МВС України входять:

1. Керівництво
2. Патронатна служба.
3. Департамент організаційно-апаратної роботи.
4. Департамент формування політики щодо підконтрольних Міністрові органів влади та моніторингу.
5. Департамент аналітичної роботи та організації управління.
6. Департамент інформатизації.
7. Департамент комунікації.
8. Департамент юридичного забезпечення.
9. Департамент внутрішнього аудиту.
10. Департамент міжнародного співробітництва та європейської інтеграції.
11. Департамент фінансово-облікової політики.
12. Департамент персоналу, організації освітньої та наукової діяльності.
13. Департамент з питань режиму та службової діяльності.
14. Департамент охорони здоров'я та реабілітації.
15. Департамент державного майна та ресурсів.
15. Управління документування службової діяльності.
16. Управління запобігання корупції та проведення люстрації.
18. Управління ліцензування.

Продовження: Структури апарату МВС

- 19. Управління моніторингу дотримання прав людини.**
- 20. Управління взаємодії з Національною поліцією.**
- 21. Управління взаємодії з Державною прикордонною службою України.**
- 22. Управління взаємодії з Державною службою України з надзвичайних ситуацій.**
- 23. Управління взаємодії з Державною міграційною службою України.**
- 24. Управління взаємодії з Національною гвардією України.**
- 25. Управління забезпечення формування державної політики у сфері наркозлочинності.**
- 26. Управління координації діяльності авіації.**
- 27. Відділ мобілізаційної роботи та організації бронювання.**
- 28. Відділ впровадження реформ.**
- 29. Відділ запровадження діяльності служби 112.**
- 30. Відділ з питань дотримання гендерної рівності.**

ПОЛІЦІЯ

Питання 3.

Національна поліція України.

***Система, структура і повноваження
Національної поліції***

Основною складовою системи Міністерства внутрішніх справ є Національна поліція України (далі – поліція).

Національна поліція України – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку.

Завданнями поліції відповідно до ст. 2 Закону України «Про Національну поліцію» ***є надання поліцейських послуг у сферах:***

- 1)** забезпечення публічної безпеки і порядку;
- 2)** охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави;
- 3)** протидії злочинності;
- 4)** надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

- * У своїй діяльності поліція керується
 - * Конституцією України,
 - * міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України,
 - * Законом України «Про Національну поліцію» та іншими законами України,
 - * актами Президента України
- та
- * постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України,
 - * актами Кабінету Міністрів України,
 - * а також виданими відповідно до них актами Міністерства внутрішніх справ України,
 - * іншими нормативно-правовими актами.

Діяльність поліції будується на принципах:

→ **верховенство права**

→ **дотримання прав і свобод людини**

→ **законності**

→ **відкритості та прозорості**

→ **політичної нейтральності**

→ **взаємодії з населенням на засадах партнерства**

→ **безперервності**

ПОЛІЦІЯ

У складі поліції функціонують:

- 1) кримінальна поліція;
- 2) патрульна поліція;
- 3) органи досудового розслідування;
- 4) поліція охорони;
- 5) спеціальна поліція;
- 6) поліція особливого призначення.

Завдання, основні напрями організації роботи, права і обов'язки патрульної служби Міністерства внутрішніх справ України затвердженні наказом МВС України «Про затвердження Положення про патрульну службу МВС» від 02 липня 2015 року № 796.

Організація діяльності органів досудового розслідування Національної поліції врегульована наказами МВС України «Про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України» від 06 липня 2017 року № 570 та «Про затвердження Положення про організацію діяльності підрозділів дізнання органів Національної поліції України» від 20 травня 2020 року № 405.

Загальна чисельність поліції, що утримується за рахунок коштів Державного бюджету України, до 1 січня 2018 року не може перевищувати 140 тисяч осіб.

Структура апарату Національної поліції України

1. Керівництво.
2. Департамент забезпечення діяльності Голови.
3. Департамент карного розшуку (у складі кримінальної поліції).
4. Департамент кримінальної розвідки(у складі кримінальної поліції).
5. Департамент боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми(у складі кримінальної поліції).
6. Департамент протидії наркозлочинності (у складі кримінальної поліції).
7. Департамент оперативної служби (у складі кримінальної поліції).
8. Департамент оперативно-технічних заходів (у складі кримінальної поліції).
9. Департамент забезпечення діяльності, пов'язаної з небезпечними матеріалами (у складі кримінальної поліції).
10. Департамент превентивної діяльності.
11. Департамент «Корпусу оперативно-раптової дії» (у складі поліції особливого призначення).
12. Департамент міжнародного поліцейського співробітництва.
13. Головне слідче управління.
14. Департамент організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування.

15. Департамент інформаційно-аналітичної підтримки.
16. Правовий департамент.
17. Департамент кадрового забезпечення.
18. Департамент комунікації.
19. Департамент фінансового забезпечення та бухгалтерського обліку.
20. Департамент внутрішнього аудиту.
21. Департамент управління майном.
22. Департамент зв'язку та телекомунікацій.
23. Департамент документального забезпечення.
24. Департамент вибухотехнічної служби.
25. Управління режиму та технічного захисту інформації.
26. Управління забезпечення прав людини.
27. Управління з питань запобігання корупції та проведення люстрації.
28. Відділ організації кінологічної діяльності.
29. Відділ спеціального зв'язку.
30. Сектор з питань пенсійного забезпечення.
31. Управління кримінального аналізу (у складі кримінальної поліції).
32. Управління організації діяльності підрозділів поліції на воді та повітряної підтримки.

Територіальні органи поліції утворює, ліквідовує та реорганізовує Кабінет Міністрів України за поданням Міністра внутрішніх справ України на підставі пропозицій керівника поліції.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про утворення територіальних органів Національної поліції та ліквідацію територіальних органів Міністерства внутрішніх справ» від 16 вересня 2015 року № 730 утворено 27 територіальних органів Національної поліції.

Структуру територіальних органів поліції затверджує керівник поліції за погодженням з Міністром внутрішніх справ України.

Основні повноваження поліції передбачені у ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію».

Так, поліція відповідно до покладених на неї завдань:

- 1) здійснює превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень;
- 2) виявляє причини та умови, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вживає у межах своєї компетенції заходів для їх усунення;
- 3) вживає заходів з метою виявлення кримінальних, адміністративних правопорушень; припиняє виявлені кримінальні та адміністративні правопорушення;
- 4) вживає заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального, адміністративного правопорушення;
- 5) здійснює своєчасне реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події;

6) здійснює досудове розслідування кримінальних правопорушень у межах визначеної підслідності;

7) розшукує осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду, ухиляються від виконання кримінального покарання, пропали безвісти, та інших осіб у випадках, визначених законом;

8) у випадках, визначених законом, здійснює провадження у справах про адміністративні правопорушення, приймає рішення про застосування адміністративних стягнень та забезпечує їх виконання;

9) доставляє у випадках і порядку, визначених законом, затриманих осіб, підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення, та осіб, які вчинили адміністративне правопорушення;

10) вживає заходів для забезпечення публічної безпеки і порядку на вулицях, площах, у парках, скверах, на стадіонах, вокзалах, в аеропортах, морських та річкових портах, інших публічних місцях;

11) регулює дорожній рух та здійснює контроль за дотриманням Правил дорожнього руху його учасниками та за правомірністю експлуатації транспортних засобів на вулично-дорожній мережі;

12) здійснює супроводження транспортних засобів у випадках, визначених законом;

13) видає відповідно до закону дозволи на рух окремих категорій транспортних засобів; у випадках, визначених законом, видає та погоджує дозвільні документи у сфері безпеки дорожнього руху;

14) вживає всіх можливих заходів для надання невідкладної, зокрема домедичної і медичної, допомоги особам, які постраждали внаслідок кримінальних чи адміністративних правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їхнього життя чи здоров'я;

15) вживає заходів для визначення осіб, які не здатні через стан здоров'я, вік або інші обставини повідомити інформацію про себе; встановлює особу за невпізнаним трупом;

16) забезпечує безпеку взятих під захист осіб на підставах та в порядку, визначених законом;

17) у межах своєї компетенції, визначеної законом, здійснює контроль за дотриманням вимог законів та інших нормативно-правових актів щодо опіки, піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, вживає заходів щодо запобігання дитячій бездоглядності, правопорушенням серед дітей, а також соціального патронажу щодо дітей, які відбували покарання у виді позбавлення волі;

18) здійснює інші повноваження.

Питання 4.

*Поліцейський та його статус.
Добір на посаду поліцейського*

У відповідності до ст. 17 Закону України
«Про Національну поліцію»

поліцейським є громадянин України, який склав Присягу поліцейського, проходить службу на відповідних посадах у поліції і якому присвоєно спеціальне звання поліції.

Поліцейський має службове посвідчення та спеціальний жетон. Зразки та порядок видання службових посвідчень та спеціальних жетонів затверджує Міністр внутрішніх справ України.

Поліцейський відповідно до ст. 18 Закону України «Про Національну поліцію» зобов'язаний:

- 1) неухильно дотримуватися положень [Конституції України](#), законів України та інших нормативно-правових актів, що регламентують діяльність поліції, та Присяги поліцейського;
- 2) професійно виконувати свої службові обов'язки відповідно до вимог нормативно-правових актів, посадових (функціональних) обов'язків, наказів керівництва;
- 3) поважати і не порушувати прав і свобод людини;
- 4) надавати невідкладну, зокрема домедичну і медичну, допомогу особам, які постраждали внаслідок правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в безпорадному стані або стані, небезпечному для їхнього життя чи здоров'я;
- 5) зберігати інформацію з обмеженим доступом, яка стала йому відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків;
- 6) інформувати безпосереднього керівника про обставини, що унеможливають його подальшу службу в поліції або перебування на займаній посаді.

Для виконання своїх повноважень поліцейські можуть використовувати такі спеціальні засоби:

- 1) гумові та пластикові кийки;
- 2) електрошокові пристрої контактної та контактано-дистанційної дії;
- 3) засоби обмеження рухомості (кайданки, сітки для зв'язування тощо);
- 4) засоби, споряджені речовинами сльозогінної та дратівної дії;
- 5) засоби примусової зупинки транспорту;
- 6) спеціальні маркувальні та фарбувальні засоби;
- 7) службові собаки та службові коні;
- 8) пристрої, гранати та боєприпаси світлозвукової дії;
- 9) засоби акустичного та мікрохвильового впливу;
- 10) пристрої, гранати, боєприпаси та малогабаритні підривні пристрої для руйнування перешкод і примусового відчинення приміщень;
- 11) пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії;
- 12) засоби, споряджені безпечними димоутворюючими препаратами;
- 13) водомети, бронемашини та інші спеціальні транспортні засоби.

Вимоги до кандидатів на службу в поліції визначено в Законі України «Про Національну поліцію» (ст. 49).

На службу в поліції можуть бути прийняті громадяни України віком від 18 років, які мають повну загальну середню освіту, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, які володіють українською мовою.

Питання 5.

*Загальні засади проходження служби в
поліції*

Чинне законодавство визначає загальні засади проходження служби в поліції у розділі VII Закону України «Про Національну поліцію».

Служба в поліції є державною службою особливого характеру, яка є професійною діяльністю поліцейських з виконання покладених на поліцію повноважень.

Гарантії професійної діяльності поліцейського.

Поліцейський під час виконання покладених на поліцію повноважень є *представником держави*.

Законні вимоги поліцейського є обов'язковими для виконання всіма фізичними та юридичними особами.

Під час виконання покладених на поліцейського обов'язків, він підпорядковується тільки своєму безпосередньому та прямому керівнику.

Поліцейський звільняється зі служби в поліції, а служба в поліції припиняється:

- 1)** у зв'язку із закінченням строку контракту;
- 2)** через хворобу - за рішенням медичної комісії про непридатність до служби в поліції;
- 3)** за віком – у разі досягнення встановленого для нього цим Законом граничного віку перебування на службі в поліції;
- 4)** у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів;
- 5)** через службову невідповідність;
- 6)** у зв'язку із реалізацією дисциплінарного стягнення у вигляді звільнення зі служби, накладеного відповідно до Дисциплінарного статуту Національної поліції України;
- 7)** за власним бажанням;
- 8)** у зв'язку з переходом у встановленому порядку на роботу до інших міністерств і відомств (організацій);
- 9)** у зв'язку з прямим підпорядкуванням близькій особі;
- 9-1)** у зв'язку з наявністю реального чи потенційного конфлікту інтересів, який має постійний характер і не може бути врегульований в інший спосіб;
- 10)** у разі набрання законної сили рішенням суду щодо притягнення до відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, або кримінального правопорушення, а також рішенням суду про визнання його активів, або активів, набутих за його дорученням іншими особами або в інших передбачених ст. 290 ЦПК України випадках, необґрунтованими та їх стягнення в дохід держави;
- 11)** у зв'язку з набуттям громадянства або підданства іншої держави.

Лекцію закінчено.

Дякую за увагу!